

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Hoofdstuk 1 Van subsidie naar <i>public affairs</i>.....	3
1.1 Effectiviteit van subsidies in het verleden.....	3
1.2 Het perspectief verandert.....	3
1.3 Beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging	4
1.4 <i>Public affairs</i>	4
1.5 Het speelveld van <i>public affairs</i> in Heerhugowaard.....	4
1.6 De aanpak	5
Hoofdstuk 2 Netwerken en omgevingsverkenning	6
2.1 Relaties	6
2.2 Regionale context.....	6
2.3 Provincie, Rijk en Europa	7
2.4 Strategische positionering.....	7
2.5 Wat kan Heerhugowaard hiermee?	9
Hoofdstuk 3. Subsidies en fondsenwerving	10
3.1 Het fenomeen subsidie	10
3.2 Prioriteiten.....	11
3.3 Subsidie: waarvoor en wat? En hoe organiseren we dat?.....	12
3.4 Fondsen en aanvullende financiering.....	12
3.5 Ondersteuning aan derden / rollen van de gemeente	13
3.5 De rol van subsidie binnen het kabinet	13
Hoofdstuk 4. Ontwikkeling van het kabinet	14
4.1 Van subsidie naar kabinet EuZ, PA en subsidies.....	14
4.2 Communicatie	14

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

Voorwoord

Dit document bevat de basisinformatie voor het kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies. Waarom deze combinatie van onderwerpen?

De koppeling van deze drie onderwerpen is in de Heerhugowaardse situatie logisch. Immers, zo'n 70% van onze wet- en regelgeving komt vanuit Brussel. Europees beleid wordt vertaald in Europese programma's (bijvoorbeeld ESF, EFRO, LIFE en Horizon2020), waaruit financiële ondersteuning wordt geboden in de vorm van subsidie. En vanwege teruglopende cofinanciering vanuit subsidiepotten van nationale en provinciale overheden, ligt de weg naar Brussel voor de hand.

De Europese agenda richt zich economisch gezien op sterke, competitieve regio's. Innovatie is een belangrijk element, waarbij 'Brussel' de focus legt bij samenwerking tussen MKB, onderzoeksinstituten en overheden. Daarnaast is het in de meeste gevallen noodzakelijk ook andere partners in de regio zoals andere gemeenten en/of zorgpartners in de projecten te betrekken.

Om die reden moet de gemeente meer dan voorheen haar thema's, doelen en projecten afstemmen met de omgeving ... en soms promoten in verband met subsidie. Deze activiteiten behoren tot het werkgebied van *Public Affairs*.

Een nieuw programma? In deze moeilijke tijd voor de gemeentelijke organisatie?

Feitelijk gaat het niet om iets 'nieuws'. Het belangrijkste is dat veranderende omgevingsomstandigheden (bezuinigingen, regionale samenwerking, informatievoorziening aan burgers, bedrijven en andere organisaties) de gemeente enerzijds noodzaken om haar doelen uit financiële overwegingen af te stemmen met externe partners. Anderzijds bieden zij ook de gelegenheid nieuwe samenwerkings- en financieringsmogelijkheden te onderzoeken en inspiratie op te doen voor nieuwe ontwikkelingen in de eigen gemeente en/of regio.

Daar komt bij dat financiële ondersteuning vanuit EU op dit moment met name is bedoeld voor ondersteuning van **innovatie** bij **bedrijven**. Gemeenten kunnen dit faciliteren door beleid, beleidsimplementatie en bijvoorbeeld pilots. Dit ondersteunt **werkgelegenheid** en komt daardoor uiteindelijk weer ten goede aan de gemeente en de samenleving.

Hoe draagt dit bij aan de doelstellingen van dit college?

Externe financiële bijdragen, kennisuitwisseling, betere ondersteuning / faciliteren van bewoners en bedrijven!

Door de bezuinigingen, de overdracht van taken van hogere overheden (bijv. de transities in het sociale domein), regionale samenwerking, meer informatiebehoefte door/voor bewoners en bedrijven, vinden veel processen gelijktijdig plaats, die soms invloed op elkaar hebben. Nieuwe communicatievormen worden ontwikkeld. Dit is een belangrijk aandachtspunt van ons college.

Verder is het van majeur belang dat de gemeente Heerhugowaard naar externe partners een consistent beeld uitstraalt. Zeker daar waar deze bijdragen in gemeentelijke ontwikkelingen. Daarom verdienen deze onderwerpen een vastomlijnde positie binnen de gemeentelijke organisatie.

Hoofdstuk 1 Van subsidie naar *public affairs*

1.1 Effectiviteit van subsidies in het verleden.

Het laatste onderdeel van de benaming van het programma, subsidies, is feitelijk de aanleiding tot dit document.

Heerhugowaard heeft in de afgelopen decennia goed gebruik gemaakt van met name provinciale subsidies voor infrastructuur (sinds 2004 ca. € 19 mio) en sociaal/maatschappelijke voorzieningen. Veel fietsinfrastructuur is nieuw aangelegd of verbeterd, de Oosttangent is verlengd, gevaarlijke knelpunten zijn opgelost, maar ook busvoorzieningen zijn kwalitatief sterk verbeterd, waardoor de interne en externe bereikbaarheid van de gemeente qua infrastructuur goed is.

De belangrijkste succesfactor van subsidie voor Heerhugowaardse projecten was het feit dat op het juiste moment medewerkers kansen creëerden voor cofinanciering van noodzakelijke investeringen. Geheel in lijn met de organisatievisie, was het door hun invulling van eigenaarschap niet noodzakelijk om hiervoor richtlijnen op te stellen. Het enige dat gereguleerd was dat in bestuursnota's de mogelijkheid van en omgang met subsidies diende te worden aangegeven.

1.2 Het perspectief verandert

Intussen zijn de omstandigheden ingrijpend veranderd en de maatschappelijke en politieke prioriteiten verlegd. De belangrijke onderwerpen liggen op het gebied van de vergrijzing, (jeugd)werkloosheid en de kanteling in het sociale domein, bezuinigingen, veranderende benadering door de samenleving van het functioneren van het gemeentelijk apparaat en informatievoorziening naar burgers en bedrijfsleven en tenslotte de organisatie zelf (functiewijzigingen, pensionering).

De vroegere subsidiestromen zijn verminderd, de subsidiefocus is richting Europa verschoven. Daar komt bij dat de hogere overheden (met name het Rijk en Europa) subsidies steeds meer inzetten om innovatie te stimuleren. Als de gemeente blijvend hiervan wil profiteren, is het noodzakelijk een andere insteek te kiezen: de eigen doelen afstemmen op de prioriteiten en thema's van de subsidiërende instantie en zoeken naar passende partijen zoals MKB, onderzoeksinstituten, wooncorporaties enz.. Regionale samenwerking is in de meeste gevallen een vereiste. En tenslotte komt het daarbij steeds meer voor dat de gemeente niet zelf het financiële voordeel van de subsidie heeft, maar bijvoorbeeld een ondernemer met een innovatieve vinding, of een zorgpartij.

In Brussel is 'nog' wel cofinanciering mogelijk, maar dit vereist een andere insteek dan voor bijvoorbeeld provinciale subsidies. Er moet meer worden gefocust: het heeft zeker bij hogere overheden (Rijk en EU) geen zin de gemeentelijke prioriteiten vanuit projecten zelf te steken, maar vanuit (een beperkt aantal) thema's van de subsidiërende instantie(s). En, niet in het minst, is kennisdeling en samenwerking met internationale partners meestal belangrijker dan de *hardware* die wordt ontwikkeld.

De huidige werkwijze is daarom niet meer toereikend om Heerhugowaard structureel van subsidies te laten profiteren. Een instrument daarbij is het (beter) benutten van de contacten en netwerken van met name bestuurders. Dit proces vergt om te beginnen een gedegen interne afstemming binnen de eigen organisatie. Belangrijke constatering is dat ook beleidsbeïnvloeding van en door andere organisaties van doorslaggevend belang kan zijn.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

1.3 Beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging

De gemeente heeft te maken met verschillende partijen met elk verschillende belangen en prioriteiten, die zich voor zichzelf zo voordelig mogelijk proberen te positioneren. Dit zijn niet alleen bedrijven en maatschappelijke organisaties: overheden hebben ook bij andere overheden belang bij goede relaties voor hun zaak.

Normaal gesproken gebeurt dit een en ander via de formele weg van consultatie, overleg en advies. Tegenwoordig wordt in toenemende mate lobby als middel gebruikt om 'buiten het zicht' besluitvorming te beïnvloeden.

Het is daarom belangrijk voor overheden als de gemeente Heerhugowaard, om het 'speelveld' te kennen. Dit impliceert dat alle relevante informatie goed op elkaar moet zijn afgestemd en de netwerken effectief worden benut. Dit proces maakt onderdeel uit van 'Public Affairs'.

1.4 Public affairs

Een algemeen gebruikte definitie van *Public affairs* is '*Het strategische proces van inspelen op politieke besluitvorming, op veranderingen in de maatschappij en in de publieke opinie, die van invloed zijn op het functioneren van de eigen organisatie*'.

Public affairs houdt zich als onderdeel van het verzamelen, uitwisselen en analyseren van informatie over de omgeving van de organisatie, bezig met netwerken rond beleidsthema's en projecten. *Public affairs* werkt door in alle geledingen van de organisatie en is daarmee onderdeel van integraal management.

Als 'product' levert *Public affairs* dus verbetering op van de effectiviteit van de gemeentebrede inspanningen om beleidsdoelen te realiseren. Binnen *Public affairs* spelen lobby en netwerkcontacten een belangrijke rol.

Lobby omvat '*het geheel van rechtmatige acties dat wordt ondernomen om de (politieke en ambtelijke) besluitvorming te beïnvloeden*'. Bij lobby gaat het dus om beïnvloeding van politieke besluitvorming langs de weg van de informele contacten met beslissers. In dit proces is het netwerken via diners, borrels en recepties, zeer gebruikelijk en zeer belangrijk. Veel provincies en gemeenten maken gebruik van of beschikken inmiddels zelf over lobbyisten. Hun werkterreinen strekken zich uit van de regio, Den Haag tot en met Brussel. Vaak sluiten ze allianties met strategische partners om zo de effectiviteit van de lobby te vergroten.

1.5 Het speelveld van *public affairs* in Heerhugowaard

Heerhugowaard heeft geen prominente geschiedenis op het gebied van *public affairs*. Vanuit internationale projecten die vanuit Europa cofinanciering hebben ontvangen (het PV project in Stad van de Zon en een project over Watermanagement in Kalisz), heeft de gemeente wel met enige regelmaat internationaal bezoek mogen ontvangen. Dit heeft niet geleid tot een structurele inbedding van de rol *public affairs* binnen de gemeentelijke organisatie.

Beleidsbeïnvloeding/lobby bij hogere overheden is tot dusver in hoofdzaak projectmatig ingestoken, wat op dit moment verandert bij het concreter worden van met name de ontwikkelingen rond het Stationsgebied die gepaard gaan met hoge investeringslasten voor de gemeente, bij een beperkte grond- (dus inkomsten)positie.

Zoals in het voorgaande is aangegeven, is het belangrijk om strategische allianties aan te gaan met de overige regiogemeenten, zorgpartijen, Metropoolregio Amsterdam (MRA), de provincie Noord-

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

Holland. Zo wordt de positie versterkt in het politiek-bestuurlijk krachtenspel met regio, provincie, rijk en Europa.

De gemeente Heerhugowaard participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen, onderhoudt belangrijke contacten met andere regionale partners en neemt deel in een aantal netwerken. Deze informatie is verwoord in het Bestuurlijk Jaarplan 2015.

1.6 De aanpak

Dit document beschrijft het kader waarbinnen in Heerhugowaard het werkveld Europese zaken, *public affairs* en subsidies succesvol kan zijn.

Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn ondersteuning van Heerhugowaardse bewoners en ondernemers en het Heerhugowaardse belang binnen de regionale context. De gemeente kan niet (meer) gezien worden als de relatieve solist van vroeger. Moderne communicatiemiddelen gekoppeld aan de wensen / verlangens van onze partners, hebben grote invloed op het gemeentelijk acteren.

Belangrijk voor het draagvlak en de invloed van Heerhugowaard zijn goede werkrelaties met de regiogemeenten, uiteraard gericht op Heerhugowaardse prioriteiten. De Heerhugowaardse en regionale netwerken worden in hoofdstuk 2 beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft de (noodzakelijke) aanpak van subsidie- en fondsenwerving.

De noodzakelijke ontwikkeling van het kabinet staat centraal in hoofdstuk 4, met name de speerpunten en thema's waarop subsidieverwerving zich de komende jaren zal concentreren. Ter versterking van de netwerkfunctie en de effectiviteit van subsidieverwerving en is het belangrijk om communicatie en relatiemanagement te structureren. Dat onderwerp zal later in een bredere gemeentelijke context moeten worden uitgewerkt.

Hoofdstuk 2 Netwerken en omgevingsverkenning

2.1 Relaties

Voor het efficiënt functioneren van het gemeentelijke apparaat zijn goede netwerken van levensbelang. Zowel binnen het gemeentelijke apparaat zelf, de gemeentegrenzen, de regio, Nederland als Europa.

Netwerken ontstaan vanuit gemeenschappelijke belangen, en in veel gevallen rechtstreeks gericht op kostenreductie (kostenefficiëntie). Maar ook kennisdeling biedt interessante kansen, die kunnen worden verzilverd door bijvoorbeeld deelname in Europese subsidieprojecten.

Bij netwerken behoren begrippen als communicatie en informatie. Een netwerk geeft immers signalen af over ontwikkelingen. Kennis daaruit kan worden benut als handvat voor beleid, maar biedt ook signalen over noodzakelijke en/of onontkoombare toekomstige ontwikkelingen binnen de gemeente of regio. En (samenwerkings)kansen / inspiratie om deze te optimaliseren in het belang van de eigen bewoners.....

Hiermee komen wij op het terrein van beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging (lobby), *public affairs*. Belangrijk is namelijk dat externe partijen worden meegenomen in de eigen (Heerhugowaardse / regionale) ontwikkelingen, en daarbij zo mogelijk een (eigen) financiële bijdrage leveren. Deze partners zijn niet noodzakelijkerwijs overheidsgelieerd, maar ook bijvoorbeeld bedrijven of partners in de gezondheidszorg of woning verhuurders. Vandaar dat informatie over de doelen en speerpunten van externe partners nuttig kan blijken bij het gezamenlijk optrekken.

Dit hoofdstuk beschrijft kort de huidige situatie rond en de mogelijkheden voor Heerhugowaard.

2.2 Regionale context

In het perspectief van hogere overheden (zeker de EU) is invloed evenredig met de grootte van het gebied en de inwoners. Daarom is het ondanks de eigen gemeentelijke prioriteiten, in de meeste gevallen zinvol om bij belangrijke onderwerpen de regionale aansluiting te vinden.

Onze regio, Noord-Holland Noord, is onderverdeeld in 3 subregio's. Heerhugowaard behoort bij de subregio Alkmaar. Hoorn en Den Helder zijn de centrumgemeenten van de overige 2 subregio's West-Friesland en Kop van Noord-Holland. De centrumgemeenten zijn voor veel overheidsregelingen regionaal contactpunt.

Heerhugowaard neemt deel in gemeenschappelijke regelingen (bijvoorbeeld Veiligheidsregio, GGD Hollands Noorden, Vuilverbranding Alkmaar e.o., Cocensus, Ontwikkelingsbedrijf NHN, ISD HAL), participeert in ondermeer de diverse PORA's (Portefeuillehouders Overleg Regio Alkmaar) en werkt samen met het hoogheemraadschap HNK. Dit is uiteraard een kleine selectie, de informatie is uitgebreid verwoord in het Bestuurlijk Jaarplan 2015.

Belangrijke dossiers zijn daarin ondergebracht: werkgelegenheid (RPA), sociale zaken (ISD HAL), economie (Ontwikkelingsbedrijf NHN). Deze worden veelal aangestuurd door (opdrachten vanuit) de PORA's. Hierin zijn alle colleges van de regionale gemeenten vertegenwoordigd door een wethouder.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

2.3 Provincie, Rijk en Europa

Belangrijk is de constatering dat als de focus is gericht op subsidie vanuit Brussel, het subsidie‘huis’ van onderaan moet worden opgebouwd. Voor stappen in Europa is steun vanuit de provincie en het Rijk een bijna absolute noodzaak (om die reden maakt de regio Noord-Holland-Noord gebruik van een Haagse lobbyist).

Beide bestuurslagen hebben ook hun netwerken in Brussel. De provincie Noord-Holland heeft een organisatieonderdeel met een permanente vertegenwoordiging in Brussel.

De VNG biedt in de vorm van het *VNG Europa Forum* een netwerk voor gemeenteambtenaren, ondersteuning vanuit de VNG voor Europese zaken. De VNG zelf is in de verschillende commissies vertegenwoordigd door bestuurders van de Nederlandse gemeenten.

Heerhugowaard heeft goede ambtelijke contacten met de provinciale organisatie en is lid van het VNG Europa Forum.

Daarnaast bestaan vanuit de ‘majeure’ projecten zoals Stationsgebied/ Zaancorridor en De Vaandel, nauwe ambtelijke contacten met bijvoorbeeld het ministerie van I&M en RVO (het voormalige AgentschapNL).

Verder neemt de gemeente Heerhugowaard deel in het H2020NL netwerk van Mobycon (een Nederlands netwerk, met name gericht op samenwerking/subsidie projecten op het gebied van duurzaam vervoer) en Civinet (vergelijkbaar met H2020NL, maar dan internationaal, met name met Vlaamse partners).

2.4 Strategische positionering

Een van de belangrijkste aspecten bij ‘netwerken’ is een verkenning van de omgeving. Waar staat de organisatie, welke doelen moeten op welke termijn worden gerealiseerd, welke middelen (financieel, capaciteit) zijn daarvoor beschikbaar, eventuele prioriteiten. Aan de hand daarvan kan worden beoordeeld of en zo ja, welke partners daarbij nodig zijn.

Financiering

Het eerste onderwerp dat daarbij aan de orde komt is financiering, in de meeste gevallen vanuit externe partners. Hierbij wordt veelal eerst aan subsidie gedacht, maar het is ook zinvol aandacht te geven aan andere vormen van (co)financiering en samenwerking. Dit onderwerp wordt in het volgende hoofdstuk verder uitgewerkt.

Om die reden is voor en in opdracht van het vorige college een globale subsidiescan opgesteld vanuit de gemeentelijke prioriteiten en projecten en de concept subsidiescan van het ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (NHN).

Na het vaststellen van het nieuwe collegeprogramma is een nieuwe en uitgebreidere globale gemeentelijke subsidiescan opgesteld. Vanuit dit basisdocument (bijlage a) kunnen in overleg met de betrokken beleidsmedewerkers en programmamanagers/projectleiders subsidiemogelijkheden dieper worden onderzocht. Dit document geeft ook een indicatie van de betrokken interne afdelingen en externe partijen, en kan gebruikt worden als gemeentelijk strategisch kader.

Kennis(netwerken)

Naast geld, zijn kennisdelen en inspiratie opdoen belangrijke argumenten voor (internationale) samenwerking. Als kennis op een specifiek terrein reeds aanwezig is, dan behoeft die niet opnieuw te worden ontwikkeld. En wat is mooier dan ervaringen met elkaar uit te wisselen, bestaande oplossingen te verbeteren en elkaar te inspireren tot nieuwe, innovatieve ideeën?

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

Regionale samenwerking

Regionale positionering wordt feitelijk bepaald door de gemeenteraden die een strategische visie hebben vastgesteld: het Regiobeeld 2025. Daarin zijn de belangrijkste demografische opgaven weergegeven. De ambitie die in het Regiobeeld is vastgelegd, wordt uitgewerkt binnen de PORA's. Vanuit deze demografische opgave worden de relevante onderwerpen die op de middel- en langere termijn spelen gedestilleerd. Duidelijk is dat met name (jeugd)werkloosheid, en vergrijzing (w.o. het langer zelfstandig thuis blijven wonen en beheersbaar houden van de zorgkosten) *hot issues* zijn. Hierin hebben de verschillende regionale (met name overheidsgeleide) partners hun rol.

In het perspectief van de regionale ontwikkeling dient ook de rol van derden te worden belicht en meegenomen, namelijk ondernemers/MKB en bewoners/gebruikers. Voor een ondernemer is een gemeentegrens een issue van ondergeschikt belang, evenals voor een wooncorporatie. De GGD is bovenregionaal georganiseerd, en zorgverzekeraars hebben landelijke dekking. Dit heeft grote invloed op de manier van samenwerken in projecten.

De regio en Europa

Tenslotte regionale ontwikkeling in Europees perspectief. Een van de voor dit beleidsplan belangrijkste raakvlakken betreft de Europese economische agenda: innovatie en concurrerende regio's. Dus niet op zichzelf staande gemeenten, geen staten. Er moet samenwerking worden gezocht, waarbij het motto over het algemeen niet is dat gemeenten worden ondersteund, maar wel de *triple helix* en de *quadruple helix*. Ofwel samenwerking tussen overheid / kennisinstellingen (onderzoek) / MKB en respectievelijk deze drie met gebruikers erbij.

De EU programma's en hun doelstellingen (*objectives*) hebben een horizon van 7 jaren. Voor de huidige periode, 2014-2020 liggen de belangrijkste prioriteiten met name op het gebied van technologische ontwikkeling en innovatie, concurrentiekracht van MKB, klimaatadaptatie en koolstofarme economie, efficiënt gebruik van hulpbronnen, duurzaam vervoer en opheffing van knelpunten in centrale netwerkstructuren (bijv. spoor), werkgelegenheid, arbeidsmobiliteit; sociale inclusie en investering in onderwijs, vaardigheden en een leven lang leren. Samengevat: *slimme* groei, *duurzame* groei en *inclusieve* groei. De focus kan per programma per jaar verschillen.

Voor onze regio is met name het op economie gerichte EFRO programma (Europees fonds voor regionale ontwikkeling) van belang. Dit programma heeft een regionale vertaling in *Kansen voor West 2*, in de vorm van speerpunten *Water, Energie en Agri/food*. Daaraan zijn toegevoegd *Leisure* (vrije tijd) en *Health*. Voor dat laatste is de private organisatie Holland Health verantwoordelijk. Dat betekent overigens niet dat andere onderwerpen geen kans maken. Door mogelijkheden tijdig te lokaliseren en goed/passend te formuleren (*'framen'*) kunnen deze passen binnen de kaders van meerdere programma's.

Daarnaast bieden de op gezondheid en zelfstandigheid gerichte programma's kansen op subsidie, waarbij de regionale partners hun mogelijkheden vaak goed in beeld hebben. Zo heeft de regio Alkmaar/RPA ESF subsidie ontvangen (werkgelegenheid) en is de GGD Hollands Noorden bezig met Europese trajecten gericht op bewegen en op domotica in het overkoepelende programma "Lekker leven doe je samen".

De Europese agenda en de rol van het ontwikkelingsbedrijf NHN daarin

De gemeente Alkmaar heeft samen met het ontwikkelingsbedrijf NHN een regionaal strategisch document opgesteld om zich regionaal op de Europese kaart te zetten. Een onderdeel daarvan is het jaarlijkse bezoek aan Brussel tijdens de zgn. *Open Days*, een 4-daags evenement dat jaarlijks rond 7 oktober in Brussel plaatsvindt. Dit heeft wat weg van een Poolse landdag, waarbij naast presentaties en workshops over de ontwikkeling en voortgang van de Europese programma's, Europees gefinancierde projecten door de deelnemers worden toegelicht/gepresenteerd.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

Het ontwikkelingsbedrijf functioneert overigens als uitvoeringsorganisatie, dat opdrachten uitvoert van met name PORA EZ (de regionale wethouders EZ) waarbij het bedrijven ondersteunt in onder meer Europese subsidietrajecten en (kennis)netwerken op dit gebied faciliteert.

De Europese regionale agenda wordt dus in principe bepaald door de regionale gemeenten.

Zoals aangegeven is het ontwikkelingsbedrijf NHN op dit moment bezig met het opstellen van een gezamenlijke regionale aanpak ('strategie') richting Brussel. Het document, met het nieuwe logo *Van Hollandse Bodem*, belicht de regionale thema's (water, energie en agri), maar deze moeten nog wel nader worden uitgewerkt met projecten vanuit de regio. Een van de doelen van het ontwikkelingsbedrijf is namelijk om een bepaald aantal Europese subsidies binnen te halen.

2.5 Wat kan Heerhugowaard hiermee?

In afwachting van regionale stappen heeft de Heerhugowaardse subsidie adviseur het huidige gemeentelijke (college)programma gescand op mogelijke match met Europese prioriteiten en subsidiekansen. Als vervolg hierop moet het college een beperkte keuze maken uit de meest passende, wenselijke en financieel acceptabele projecten, in nauw overleg met de betrokken beleidsmedewerkers en de gemeentelijke subsidieadviseur. Dit wordt *focussen* genoemd.

Belangrijk is dat informatievoorziening over interessante Europese subsidieregelingen in deze regio centraal gaat worden geregeld. Deze dient niet alleen toegankelijk te zijn voor gemeenten en ambtenaren, maar ook bedrijven efficiënt te kunnen bedienen, in verband met de eerder aangegeven innovatie en samenwerking tussen overheid, MKB en kennisinstellingen.

De EU heeft een regionaal steunpunt Europa Direct (*EDIC*) ingesteld in Alkmaar. Dit is ondergebracht in de regionale bibliotheek, als een zelfstandig loket voor de Europese Commissie. Op dit moment organiseert dit regionale activiteiten ter promotie van de bekendheid van de ontwikkelingen in de EU, maar hier zou ook informatie kunnen worden ondergebracht over subsidieregelingen en al dan niet internationale informatiebijeenkomsten over onderwerpen die van invloed zijn op de samenleving in de regio. Bijvoorbeeld *healthy ageing*¹, aanbestedingsbeleid en koolstofneutrale / -vrije samenleving. Samenwerking en informatie over en weer kunnen structureler worden ingericht.

Samenvatting: voor een succesvolle subsidiestroom vanuit Brussel moet Heerhugowaard

- Speerpunten/hoofdthema's benoemen en vaststellen voor Europese subsidiefocus (par. 3.2).
- Informatievoorziening over EU en actuele thema's naar bewoners en bedrijven ondersteunen (par. 4.2).

In dit document zijn hiertoe voorstellen verwoord. Omdat voor een efficiënte omgang met Europese subsidies enige kennis over regelgeving noodzakelijk is, is in het Heerhugowaardse Subsidie Actieplan nadere informatie over een aantal regelingen opgenomen.

¹ Letterlijk 'gezond en actief ouder worden'. De steeds ouder wordende bevolking vraagt om nieuwe, slimme oplossingen om de kwaliteit van het leven te vergroten. Het gaat daarbij niet alleen over ouderen en ziekte, maar vooral ook over gezond opgroeien, maatschappelijke participatie en kwaliteit van leven. Gezond ouder worden duurt een leven lang en begint al bij de conceptie. Levensstijl, voedingspatroon en omgevingsfactoren beïnvloeden de ontwikkeling van gezondheid. (info Hanzehogeschool Groningen: <https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/speerpunten/healthy-ageing/orqanisatie/orqanisatie/healthyageing>).

Hoofdstuk 3. Subsidies en fondsenwerving

3.1 Het fenomeen subsidie

Subsidie wordt vaak beschouwd als (laatste) onderdeel van de financiering, 'sluitstuk van de begroting'. Dit is in de meeste gevallen een te simpele benadering, en meestal een misvatting. Een andere bekende regel: vraag nooit subsidie aan om de subsidie.

Subsidie is voor de verstrekker geen doel op zich en normaal gesproken niet bedoeld als *platte* financiële ondersteuning van gemeenten. Het is een hulpmiddel voor beleidsondersteuning, meestal van en door hogere overheden, om externe partijen te stimuleren tot gedrag waardoor eigen beleidsdoelen worden bereikt. In veel gevallen betreft het andere, lagere overheden, maar ook particulieren, verenigingen en bedrijven.

Over het algemeen geldt 'hoe lager de overheid hoe concreter': bij een provincie is een en ander gemakkelijker te duiden en te relateren aan een 'gewoon' project of activiteit.

De gemeentelijke ontwikkelingen zijn tot dusver gunstig geweest voor subsidiekansen bij de provincie. De Heerhugowaardse beleidsmedewerkers zijn over het algemeen goed op de hoogte van de actuele provinciale regelingen.

Europa

In hoofdstuk 1 is reeds aangegeven dat de focus zou moeten worden gericht op Europa. Veel specifiek Nederlandse subsidieregelingen hebben een directe relatie met Europees beleid. Vanwege het feit dat de gemeente zich betrekkelijk weinig begeeft op het gebied van subsidies vanuit de Rijksoverheid, worden in dit plan Rijkssubsidies buiten beschouwing gelaten voor zover deze niet geassocieerd zijn met Europese regelingen.

Waarom dan Europese subsidie en wat kun je ermee? Een alleszins logische vraag.

Zeker is dat zonder de subsidie vanuit FP5 voor het *Suncities* project, Heerhugowaard-Zuid er heel anders had uitgezien en allerlei ontwikkelingen daarbinnen en daarbuiten niet zouden zijn gerealiseerd. De subsidie was niet bestemd voor de activiteiten en werkzaamheden van de gemeente zelf... maar wel voor het behalen van gestelde klimaatdoelstellingen.

Met de nieuwe EU-programma's wordt deze trend zichtbaarder. Samenwerking met MKB, kennisinstituten, in combinatie met kennis en ervaring van over de landsgrenzen, geeft vleugels aan technologische ontwikkelingen en kennisuitwisseling, en wat belangrijker is, het biedt perspectieven voor ontwikkelingen in de gemeente, stad en niet in het minst, de regio.

Wanneer de gemeente meer *in the lead* is bij Europese projecten, kan Heerhugowaard bij samenwerkingsverbanden met grotere en meerdere internationale partners, de belangen van haar bewoners en bedrijven integraler behartigen, voortbouwen op successen en ervaringen (met name de op het gebied van duurzaamheid->Stad van de Zon). Dit bevordert bovendien naamsbekendheid van de gemeente als partner en in Europa.

Het Kaderplan EU subsidies Heerhugowaard 2015-2018, biedt nadere informatie over prioriteiten per programma, de aansluiting op regelingen en de manier waarop deze benaderbaar zijn.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

3.2 Prioriteiten

De eerste vraag is: *waar zijn we mee bezig? En wat gaat er de komende tijd nog meer gebeuren?*

Voor Heerhugowaard, maar ook de regio staat er veel op het programma. Naast gemeentelijke infrastructurele ontwikkelingen staan in de nabije toekomst verschillende projecten met dan wel door derden op het programma.

Hiervan is een groot aantal verbonden aan de ontwikkelingen in de *Spoorzone*, waarbij de Zaancorridor een grote rol speelt. Dit meerjarige ontwikkelingsproject is van strategisch belang.

Binnen het sociale domein vinden op dit moment diverse ontwikkelingen plaats.

Op *Europees* vlak zijn dit regionale projecten op het gebied van gezondheid, tot dusver onder leiding van de GGD. Momenteel zijn 2 Europese projecten opgezet die zijn niet beloond met een subsidie, maar hieruit is wel een andere mogelijke kans voortgekomen. Hierbij zou onze regio mogelijk kunnen aanhaken bij een ander project op het gebied van domotica (*artificial intelligence*).

Op *provinciaal* niveau is voor de projecten op de Regionale Sociale Agenda (bijvoorbeeld 'Sociale wijkteams', 'Communicatie De Kanteling' en 'Domotica') al een aantal jaren subsidie verstrekt.

Op dit moment ligt prioriteit bij verdere uitrol van domotica, waarbij binnen de regio Europese subsidie aanvragen worden voorbereid (programma's: AAL, EFRO, Horizon2020, INTERREG). De trekker wordt hier per project bepaald.

Duurzaamheid, emissie-neutraliteit is sinds Stad van de Zon een belangrijk *statement* voor Heerhugowaard. Op energie gebied bestaan interessante particuliere initiatieven zoals warmtecollectoren in de verharding van de nieuwe Westfrisiaweg, de *Energiering* en een 'zonneweide'. Ook worden passende eisen gesteld bij nieuwbouwprojecten en wordt bestaande bouw 'vernieuwgebouwd' (project *De Stroomversnelling*).

Het duurzaamheidsprincipe is uitgewerkt in het onlangs vastgestelde programma Duurzaamheid, ook sociale duurzaamheid krijgt een nadere uitwerking. Verschillende projecten worden door derden uitgevoerd, waarbij subsidie wenselijk is. Heerhugowaard beziet duurzaamheid in de breedste zin van het woord: ook glastuinbouw en projecten van de HVC (belangrijke regionale onderwerpen), maken onderdeel uit van de agenda.

Overige ontwikkelingen:

- werkgelegenheid, uitgevoerd door regio Alkmaar (o.m. RPA). ESF subsidies worden centraal aangevraagd.
- ontwikkeling toerisme (regio Alkmaar).
- nieuwbouw regionale ziekenhuis RTIC (MCA).
- vestiging Heliomare (zorg- en onderwijsinstelling voor mensen met beperking(en)) in De Vaandel-Zuid.

Samenvatting:

Voorgestelde besluitvorming over prioriteiten/thema's bij (Europese) subsidietrajecten:

- **Omgeving, waaronder met name projecten rond de Spoorzone.**
- **Duurzaamheid in de breedste zin van het woord.**

Onderwerpen zijn onder meer duurzaamheid/energie-efficiëntie, glastuinbouw, HVC, gezondheid.

De taak van de gemeente is met name ondersteunen/stimuleren projecten van derden.

Met de GGD is afgesproken dat Heerhugowaard voor zover mogelijk, haar Europese subsidietrajecten zal ondersteunen door hiervoor capaciteit van de subsidie adviseur beschikbaar te stellen.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

3.3 Subsidie: waarvoor en wat? En hoe organiseren we dat?

Zoals eerder is aangegeven, is het collegeprogramma globaal gescand op subsidiemogelijkheden.

Een kans is echter niets. En vele kansen leveren geen subsidie op. Sterker nog, bij Europese programma's is subsidie alleen haalbaar door te focussen op 1 tot maximaal 3 'echte' kansen per jaar. Maar dan wel als tot in finesses doordacht projectidee, optimaal toegesneden op de doelstellingen van de voor dat jaar relevante regeling(en) en *calls*². En uiteraard gerelateerd aan de eigen prioriteiten. Dit kost voorbereiding en dus tijd en geld, en het risico dat dit bij een ongunstige beoordeling of de loting verloren gaat. Daarom is het advies een subsidie traject pas te starten wanneer dit in de prioritaire thema's of het eigen jaarprogramma benoemd is en daarmee de kosten daarvoor gedekt zijn, of bijvoorbeeld als deelname in een pilot waarbij de subsidie een substantieel deel van de kosten (project + ambtelijke inzet) dekt.

Soms doen zich incidentele subsidie kansen voor, meestal vanuit netwerken waar de gemeente bij is aangesloten. Zo vond vanuit het netwerk *Civinet* in november 2014 een vanuit EU subsidie betaald bezoek plaats aan het stationsgebied van Helmond en het Strijp-S gebied (het voormalige Philips-terrein) in Eindhoven. *Duurzame* mobiliteit is een belangrijk speerpunt in Europa, deze gelegenheid is aangegrepen om de politiek te laten 'proeven' van de Europese methode om te komen tot een duurzaam gemeentelijk mobiliteitsplan '*SUMP*' (*Sustainable Urban Mobility Plan*). En gelijk een kijkje te geven in de keuken van de wijze waarop subsidies een rol kunnen spelen in internationale samenwerkingsprojecten.

Een ander voorbeeld daarvan is partnersearch waarbij een al dan niet buitenlandse organisatie actief zoekt naar partners voor een projectidee. Op basis van de projectbeschrijving (m.n. thema en achtergrond), de profielschets van die organisatie, de ervaring van deelnemende partijen en eventueel aanvullend verkregen informatie moet dan onderzocht worden in hoeverre deelname interessant is. Hiervoor dient per geval door het college een afweging te worden gemaakt.

Succesvol instappen in Europese subsidietrajecten vraagt in voorbereiding, uitvoering en administratie de nodige organisatorische, personele en budgettaire ruimte.

De meeste EU subsidieprogramma's stellen veel eisen en voorschriften. Bij de aanvraag zelf komen al snel veel criteria naar boven (start en duur van het project, eisen aan administratieve vastlegging, aanbestedingsregels, partners / (onder)aannemers. Een globale check vooraf voorkomt dat acties worden ingezet die weinig effectief zullen zijn.

Daarnaast is het zinvol om subsidies in een ander perspectief te plaatsen: verruimen mogelijkheden door het belichten van verschillende invalshoeken en hema's, onderzoeken van stapeling van subsidies en (zeker bij internationale samenwerkingsprojecten) het onderzoeken van strategische planning op langere termijn.

3.4 Fondsen en aanvullende financiering

In dit document wordt niet inhoudelijk ingegaan op het werven van bijdragen uit (Nederlandse / provinciale / regionale) fondsen en overige cofinanciering. Het zal duidelijk zijn dat voor activiteiten, projecten en -onderdelen, bijdragen mogelijk zijn van externe partijen, zoals betrokken partners, maar ook andere organisaties zoals bijvoorbeeld het Rabofonds of de lokale Rotary club.

Zo heeft de provincie het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland opgezet voor duurzame energie investeringen en duurzame economie. Voor aanvullende financiering of garantie

² De periode waarbinnen een subsidieaanvraag voor een Europees subsidieprogramma kan worden ingediend

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

boven ca. € 50 miljoen kan de EIB (Europese Investerings Bank) een oplossing bieden, bijvoorbeeld via de programma's *ELENA* en *JESSICA*. Hierbij wordt tegen iets lagere dan marktconforme rentetarieven een risico-element geaccepteerd of zekerheidsstelling geboden waardoor met name bedrijven gemakkelijker (aanvullende) financiering kunnen verkrijgen bij een reguliere bank.

3.5 Ondersteuning aan derden / rollen van de gemeente

De gemeente besteedt uitvoerende werkzaamheden en activiteiten uit op een aantal van haar beleidsvelden, met name in het sociale domein. Het kan belangrijk zijn dat wanneer zich daarbij subsidie mogelijkheden voordoen, deze organisaties daarbij ondersteuning ontvangen.

Hierbij is de belangrijkste vraag: past het initiatief bij de vastgestelde doelstellingen van het college / de raad / de regio? En daarna: wat levert het op (financieel, beleidsmatig, ontschotting bij partners) en is het haalbaar? Wat moeten wij daarvoor regelen (interne afspraken / vastlegging verantwoordelijkheden)?

Een en ander hangt samen met de positie en de rol(len) die gemeente inneemt in het initiatief.

Mogelijke gemeentelijke rollen zijn aanjager / aanvrager, samenwerkingspartner / pilot aanbieder, lobbyist, cofinancier en netwerker / informatiebron / informatie'bemiddelaar'.

De gemeente participeert zo op dit moment al in projecten met de regionale GGD, maar gezien de verwachte maatschappelijke ontwikkelingen, komt dit ook in beeld bij projecten met andere zorgpartijen, MKB, kennisinstellingen en onderwijs. Het ligt voor de hand om daar waar dat mogelijk is vanwege de kracht van de 'massa', regionale verbanden te leggen.

In de meeste van deze rollen is adequate informatievoorziening een absolute vereiste. Dit betekent dat de kennis van gemeentelijke medewerkers verder gaat dan puur technische kennis / informatie en ook dat deze ook op een andere manier over het voetlicht moeten worden gebracht. Dit komt in het volgende hoofdstuk aan de orde.

3.5 De rol van subsidie binnen het kabinet

Het verkrijgen van subsidie kan binnen het gemeentelijk handelen geen doel op zichzelf zijn vanwege cofinanciering. Dit geldt ook voor de andere onderdelen van dit kabinet: 'Europese zaken' is interessant wanneer de gemeente formele EU-regelgeving niet afwacht maar de belangrijkste beleidsontwikkelingen in Brussel en Den Haag volgt en waar mogelijk daar tijdig op inspeelt. En met als hulpmiddel *Public Affairs*, probeert om daar een zo gunstig mogelijke oplossing bij te vinden, al dan niet met een actieve lobby.

Vanuit deze optiek zijn voor onze gemeente de belangrijkste aspecten van *Europese* subsidie dus het inspelen op hogere beleidsontwikkelingen en daarmee verbonden zijn aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

Hoofdstuk 4. Ontwikkeling van het kabinet

4.1 Van subsidie naar kabinet EuZ, PA en subsidies

In de voorgaande hoofdstukken is een voorschot gegeven op een bredere ontwikkeling van het kabinet. In ieder geval is het een aanbeveling dat de gemeente voor haar eigen prioriteiten gaat proberen aan te haken bij de Europese hoofdthema's, waarbij indien mogelijk, zoveel mogelijk regionaal wordt opgetreden i.v.m. *massa*. De doelstelling van dit kabinet, maar met name *Public Affairs* is echter niet alleen gebaseerd op Europa en regionaal acteren in subsidies.

Hiervoor is benoemd dat voor succesvolle subsidietrajecten onder andere nodig zijn:

- tijd (voorbereiding).
- budget (idem).
- bewustheid met en kennis van subsidiemogelijkheden.

Public Affairs vult dit aan met

- bekendheid bij subsidieverstrekker van het Heerhugowaards belang en regionaal perspectief.
- prioriteitstelling / gelegenheid voor bijwonen bijeenkomsten gerelateerd aan subsidies en EU prioriteiten gericht op een bepaald project.
- betrokkenheid medewerkers, management, bestuur en raad.

Voor enkele beleidsmedewerkers is dit bijna routine. Voor velen is Europa echter ver weg, moeilijk te bereiken en is het voorbereidingstraject vanwege de kosten en een soms ongunstig slagings perspectief, niet aantrekkelijk. Zijn onze projecten niet goed? Leggen wij nadruk op de verkeerde prioriteiten? Of.....

Een objectief antwoord hierop is niet te geven. Er zijn daarnaast op dit moment weinig recente Europese 'successen' waarmee de zin van acteren in Brussel en meedoen in subsidietrajecten kan worden aangetoond.

De regionale projecten van de GGD op het gebied van domotica en energie initiatieven door derden hebben nog geen subsidie succes gehad. Maar het bij elkaar brengen van de partijen in de voorbereiding voor de GGD projecten, heeft geleid tot het delen van kennis en ervaringen uit hun projecten. Daarnaast is belangstelling voor samenwerking met 'onze' GGD vanuit een project in een van de programma's waarvoor EU-subsidie was aangevraagd.

4.2 Communicatie

Basis van communicatie is dat er in ieder geval een boodschap is, een zender en een of meer ontvangers. Wat goede ontvangst vaak bemoeilijkt is een te groot kennisniveau tussen zender en ontvanger (teveel technische termen) of een overvloed aan informatie waardoor de boodschap niet overkomt.

Dit doet zich zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie voor. En als de focus van beleidsonderwerpen vooral gericht is op ontwikkelingen op lokaal / regionaal niveau en de provincie, dan is datgene dat in Europa gebeurt, ver weg.

Toch kan informatie daarover helpen bij een strategische invulling van beleidsonderwerpen. Wanneer iets op de agenda komt van 'Brussel', dan ligt er 3 à 4 jaar later een nieuwe Nederlands beleidsregel. Daarop kunnen zowel gemeentelijke beleidmakers als MKB inspelen. Politieke partijen kunnen de informatie gebruiken bij het opstellen van verkiezingsprogramma's, bewoners worden meer betrokken bij hun toekomst.

Kabinet Europese Zaken, Public Affairs en subsidies

Basisinformatie

De juiste informatie op de juiste plaats, actueel, tijdig en goed toegankelijk, een opgave van formaat! Dit vereist aan de ene kant laagdrempelige, goed toegankelijke en efficiënte informatie(systemen) aan / voor zowel de eigen organisatie als bewoners en bedrijven.

Aan de andere kant vraagt dit ook proactieve medewerkers die relevante informatie en netwerken kunnen verbinden aan gemeentelijke thema's en doelstellingen.

Kennis.

Afhankelijk van de mate waarin de gemeente haar prioriteiten en haar rol ziet (par. 3.4), betekent dat ook dat binnen de organisatie onder andere voldoende bewustzijn en kennis moet zijn over onder meer de Europese dimensie van hun beleidsveld en subsidiemechanismen bezoeken /-regelingen. Beleidsmedewerkers zullen regelmatig netwerkbijeenkomsten moeten bezoeken om over relevante onderwerpen met externe collega's en andere partijen over actuele onderwerpen te sparren en inspiratie op te doen voor nieuwe ontwikkelingen die interessant zijn voor de Heerhugowaardse samenleving.

Acties zoals bijvoorbeeld het volgen van een leergang *EU Zaken en subsidies* (al dan niet in regionaal verband) en voorlichting in raadsverband, kunnen bredere perspectieven openen voor beleidsmakers en politici, theoretische kennis over beleid op 'hoger niveau' vergroten en daarnaast de kans op het vinden van interessante netwerken en effectiviteit van Europese subsidie aanvragen verbeteren.

Dekking kosten vorming en opleiding.

Voor aanvullende theoretische achtergrond dient dekking te worden gevonden binnen de opleidingsbudgetten. Acties die daaruit voortvloeien, zoals de zorg voor passende inrichting van gemeentelijke informatiesystemen en het *up-to-date* houden daarvan, behoren deel uit te maken van reguliere taken.

Samenvatting:

Europese subsidie is geen op zichzelf staand fenomeen. Door de complexiteit, maar ook de vele informatie die op verschillende plaatsen beschikbaar is, is het noodzakelijk om de juiste informatie op de juiste plaats, actueel, tijdig en goed toegankelijk aan te bieden aan zowel het gemeentelijke apparaat als bewoners en bedrijven.

Dit vraagt van de betrokken beleidsmedewerker nieuwe kennis en vaardigheden. Daartoe zijn de volgende acties benoemd:

- Verbeteren bewustzijn en kennis binnen de organisatie over onder meer de Europese dimensie van de beleidsvelden, netwerken en subsidiemechanismen/-regelingen.
- Zorg dragen voor laagdrempelige, goed toegankelijke en efficiënte informatie(systemen) aan / voor zowel de eigen organisatie als bewoners en bedrijven.

De kosten van de eerste actie kunnen worden gedekt vanuit opleidingsbudgetten. De overige maken deel uit van reguliere taken.